

Simona
BOHATÁ

Naše skutky mají dlouhé stíny

Román Klikář Beny je přesně ta kniha, která vás dostane svojí ladnou suverénností a filmovým viděním světa. Jeho autorka Simona Bohatá, na fotkách obvykle s drsným kloboukem, vás dostane podobně. Historiky z totality, které vypráví, jsou jedna věc, ale ten její životní nadhled! Je tak autentický, že ve vás probudí sílu pohnout zeměkoulí. TEXT KLÁRA KUBÍČKOVÁ

**Klikář Beny je plný chlapů, kteří se různě zažívají, aby na ně totalitní režim neviděl, jsou ale vlastně docela laskaví a hodní. To byl zá-
měr?**

Ale oni zas až tak hodní nejsou! Jsou to jen lidi, kteří se v minulém režimu snažili pohybovat tak, aby nebyli moc vidět a mohli žít co nejsvobodnějším

životem. Třeba Fabrikant ze sběrných surovin je založením samotář, čistokrevné poustevničení mu ale taky nevyhovuje, takže si k sobě nakonec pouští kulhavého Hanyho, Vítana, který mu krađe noviny, nebo jeho brácha Benyho, který je v době, kdy se seznámí, víceméně flákač, co se vyhýbá vojně. Daniel Mukner v recenzi použil pro ten-

to vztah krásný výraz „špinavá idyla“. Ve dvou slovech obrazně a velmi výstižně popsal vztah „náhradní rodiny“ ze sběrný. Opravdový grázl je vlastně jen soused Loupáček, který zneužívá mrtvoly a týrá dceru.

Kudy u vás vede hranice mezi fikcí a realitou?

Realita je pro mě odrazový můstek, jádro příběhů tvoří z velké části skutečnost. Nejtěžší je ale chopit se příběhu tak, aby byl uvěřitelný. Jsem hodně ovlivněná výtvarným uměním a příběhy potřebuji vidět v hlavě jako film, potom mi psaní jde od ruky. Vítan a Beny jsou ve skutečnosti jedna osoba, můj manžel, potřebovala jsem do knihy dostat v jedné časové rovině jeho příběhy, které se odehrály s velkým odstupem, a proto jsem stvořila Vítana. I některé vedlejší postavy mají reálný předobraz, třeba pan Hrneckek nebo Ševčík. Sběrna surovin je úhelná, ne z lásky k Bohumilu Hrabalovi, ale proto, že právě tam můj muž

jako malý kradl noviny pomocí háku na laně, aby je potom hlavní branou drze odnesl znovu na váhu. I historika se zubními pastami je zcela pravdivá.

Povídejte.

Jako malý zjistil, že hliník je dobrá surovina, že je za ni hodně peněz. Doma našel krabici s vyschlými pastami v hliníku, rozřezal je a vyloupal, odnesl je do sběrný, ale opilec na váze ho vyhodil. Muž to považoval za velké přikroří a v pouhých deseti letech zformuloval žádost, kterou poslal do rozhlasu. Skutečně mu přišla odpověď potvrzující, že mu sběrna musí jeho poklad vykoupit, a on měl tu drzost i odvahu se tam vrátit i s tím lejtrem. Míra znechucené fascinace musela být na straně dělníka ve sběrně opravdu veliká, když byl nucen vyplatit peníze desetiletému klukovi. **Pravdivá je i historika o tom, jak se vyhnul vojně?** Zcela. Od rané puberty sbíral potvrzení o tom, že má špatná

záda. Byl sportovec, hrál závodně házenou, výborně lyžoval i plaval a objektivně se zády problémy míval. Když viděl nějaký díl seriálu Chlapci a chlapi, vyděsilo ho to natolik, že se pevně rozhodl – buď modrá, nebo smrt. Byl přesvědčen, že vojnu nepřežije. Takže příhoda, jak se rval s odvodovou komisí, je do puntíku pravdivá.

Klikař Beny se hodně točí i kolem toho, jak se vyhnout práci, a přitom mít v občance razítko a nejít do kriminálu za příživu. Jak jste to měla vy v té době – vybalancovat práci a svobodu?

Já jsem přesně věděla, co dělat nechci, což je pro další život důležité, ale ne vždy bylo možné se tím řídit. Měla jsem hodně černého oblečení a usoudila jsem, že bych tím pádem mohla pracovat v pohřební službě, která toho času sídlila přímo na Staromáku. Odmítli mě, že jsem moc mladá. Taky jsem se velmi živě zajímala o práci na šífu, protože jsem v jednom dílu Majora Zemana viděla, že lodníci se moc nepřetrhnou, občas něco někde natrou nebo promažou a jedou si lodí řekou na čistém povětří rovnou do Hamburku. To mě silně zaujalo, ale na Čsl. plavbě labsko-oderské mi sdělili, že nejsem muž a nemám po vojně. To byl neměnný fakt. Jediná výhoda, kterou jsem skrz své ženství pociťovala, byla, že nemusím na vojnu.

Po škole jsem pracovala mimo jiné v cestovce a zažila první vlnu emigrace východoněmeckých občanů do tehdejšího Západního Německa skokem přes plot ambasády. Lidská paměť je nespolehlivá a já se snažím o zachycení událostí a atmosféry osmdesátých let, dokud to mám všechno ještě v hlavě. Píšu pokračování mé první knihy Máňa a my druzí, mělo by se to jmenovat S Máňou v zádech. I příběh ambasády zahlcené emigranty tam je, straň zahrady tehdy vypadala jako Woodstock. **Jaké to je, psát román o svém muži, kterého máte doma?**

jsem výmyky a neučila jsem se úplně valně. Knihovna pro mě byl únik z nepříliš příjemné rodiny i ze školy. Poprvé jsem si naplno uvědomila, že chci psát, když jsem v knihovně po dědovi našla knihu Aleny Vostře Bůh z reklamy. To je malá neznámá kniha dvou povídek a je absolutně nádherná. Byla jsem fascinovaná. Přečetla jsem to několikrát a věděla jsem, že tento obrazově a atmo-

Simoniny knihy vyšly v pořadí: Máňa a my druzí, Všichni sou trapný a Klikař Beny.

sférou výrazný druh psaní mi je velmi blízký.

Věřil ve vás někdo?

Ne.

Vůbec nikdo?

Nikdo. Ale na střední škole jsem měla štěstí na kamarádky, které na tom byly podobně. Nebyly jsme hvězdy, ale spojoval nás silně cynický smysl pro humor a netečnost k věcem, které byly důležité pro jiné.

Které?

Než abychom plakaly, že z nás nikdy nebude Naomi Campbell, pustily jsme to z hlavy, vůbec jsme to neřešily. To nás navzájem posilovalo. Sice v nás nikdo nevěřil, ale přes ty maléry a průšvihy v rodinách a nulovou společenskou zajímavost jsme daleko lépe a rychleji poznaly samy sebe.

Jak?

Chodily jsme za školu. Běhaly jsme po galeriích a po koncertech, četly jsme. Do hospody jsme chodily zřídkka, většinou jsme byly bez peněz, ale galerie byly levné a prázdné a dalším významným místem, které nám poskytovalo úkryt za špatného počasí, byla kina. Dopolední představení byla poloprázdná a nonstop kino Hvězda na Václaváku bylo naším nejoblíbenějším cílem. Za dvě koruny jsme tam mohly sedět od rána až do prvního odpoledního představení, ve smyčce tam jely krátké filmy a dokumenty a bylo to tiché a přívětivé místo.

Na jaké výstavy jste chodily?

Do Šternberského paláce na impresionisty a kubisty. Stálá expozice byla za dvě koruny. Bylo tam teplo a ticho a mohly jsme tam být tak dlouho, jak jsme chtěly. Chodily jsme na čaj do Malostranské nebo do Slávie. Jezdily jsme stopem do Karlových Varů do Puškinovy galerie na Anderleho a jiné výtvarníky. Stejně jsme putovaly na Hlubokou na výstavu české grafiky. Nedávno jsem v antikvariátu koupila katalog, na který jsme tehdy neměly. Po čtyřiceti letech. Vidaly jsme Aleše Veselého, Nepraše, Plíškovou, Šimotovou, Lamra, Kulhánka...

Prasklo to někdy?

Prasklo. Měly jsme dvojku z chování a prasknul nás učitel těsnopisu, od kterého jsem obdržela během dvou měsíců osmačtyřicet pětěk ze psaní na stroji. Tím bylo hned od začátku jasné, čím nikdy nebudu. Naše angličtinářka nás podporovala, a když jsme jí svěřily,

že jsme den za školou strávily na výstavě sbírky Armanda Hammera, pochválila nás. Zpětně viděno, škola byla nesmírně benevolentní. Na to, že jsme se tam téměř neukazovaly, byla jedna dvojka z chování vlastně nic. Třeba kamarádka Olina si určila, že úterý je volný den a nikdy v úterý do školy nešla.

Pak jste se ocitla na Ježkově konzervatoři. Jak?

Olina se na Ježkárnu hlásila na zpěv. Chtěla, abych jí napsala text, který by zazpívala, což jsem udělala a na její popud jsem se tam přihlásila taky, na obor text a scénář. Vzali nás obě, z Oliny je dnes skvělá zpěvačka a zpívá – mimo jiné i moje texty. Na text nás ze tří set uchazečů vybrali dvanáct.

To je úspěch!

Jenže naprosto příznačné pro mě bylo, že jsem si neřekla: Jo, holka, v tobě asi něco je. Konstrukt v mé hlavě byl neúprosný, věděla jsem, že mě vzali vlastně omylem, dokonce jsem si byla jistá, že je jim blbě mě vyhodit. Ukázalo se, že to, že odejdete z nevládního rodinného prostředí a nějak se postavíte na vlastní nohy, neznamená, že se z vlivu rodiny vyvázete. To, co do vás zaseli, si nesete dál a zbavit se toho musíte vědomě. Nebyla jsem připravená na to, že škola může být partner. Měla jsem odevzdat jakýsi humorný text, napsala jsem naprosto příšernou trapnost, ale měla jsem pocit, že to prostě musím odevzdat. Byla jsem pak naprosto fascinovaná, když jeden kolega prohlásil, že humorné texty nepíše, protože je neumí. Dodnes si pamatuju to prozření, že je možné něco takového dospěle říct. Po roce jsem odešla.

Proč?

Nebyla jsem připravená a dospělá. Běžným standardem byl tehdy předpoklad, že se zařadíme do masy pracujících a budeme žít nevyčívající životy a lavírovat v tehdejší režimu.

Většinou byla generace našich rodičů předpokládaná, často nám ani nechtěli vysvětlovat události, o kterých jsme se doslechli někde jinde. Vzpomínám si, že jsem doma našla desku, na které byl nějaký Vaněk a jiný hlas se ho ptal, jestli zná Bohdalku. Moc se mi to líbilo a chtěla si to druhý den pustit ještě jednou, ale rodiče mi tvrdili, že tohle u nás nikdy nebylo a matka koulela očima na otce a gestikulovala, že je úplný idiot. Bylo to směšné.

Kdy jste si věřit začala?

Uf, to je těžká otázka. Myslím, že když se mi narodily děti. Když byl syn malý, nechávala jsem mu jeho vůli v drobnostech, když toužil po bundě, ve které vypadal jako malý vekslák, koupila jsem mu ji. Byla fakt děsná! Když máte děti, chtě nechtě konfrontujete svoje dětství s tím jejich a svoje rodičovství s tím, jací byli vaši rodiče. Nakonec, i když se sami extra nepředvedli, chtějí vám mluvit do výchovy. Bráníte svoje dítě a tím ex post bráníte sama sebe.

Jak těžké je skrze vlastní děti svým rodičům odpustit? Oni přece žili ve společnosti, která sama o sobě nebyla svobodná, takže vychovávat děti svobodně bylo těžší než dnes.

Moji rodiče s minulým režimem zcela souzněli a stýkali se s estébáký. Lidsky můžu něco z toho pochopit, zanalyzovat si, proč některé věci dělali. Měla jsem dvě možnosti. Buďto souhlasit, nebo se proti tomu vymezit. Naše skutky prostě mají dlouhé stíny. Je to velmi dlouho, co nejsem se svou rodinou ve styku.

Jak jste prožívala sametovou revoluci?
Měla jsem ročního syna a velkou část Listopadu jsem sledovala v televizi. Syn se narodil v roce 1988, to probíhaly Palachovy týdny, v Praze bylo hodně rušno. Já byla těhotná a na demonstrace jsem už nemohla, ale chodila jsem do divadla. Dvacátého osmého října hrálo na Chmelnici HaDivadlo

hru Rozrazil, komedii o vzniku republiky. Byl to Havlíův text, což se podařilo utajit, Rašína hrál Vladimír Javorský. A kolem mezitím jely Jarovem dolů do Prahy obrněné vozy s vodními děly. Představení bylo skvělé a přispěla k tomu

Jak jste prožívala devadesátá léta?

Devadesátky byly pro mě osobně těžké, byla jsem ve špatném vztahu a neměla peníze. Zatímco lidé jezdili do zahraničí a užívali si nově nabyté svobody a nových možností, já

Jenže naprosto příznačné pro mě bylo, že jsem si neřekla Jo, holka, v tobě asi něco je.

i atmosféra, ve které probíhalo. Všichni věděli, co se děje v centru a mnoho diváků utíkalo po představení na Václavák. Byl to jeden ze zásadních zážitků těsně před tím, než se narodil syn. Samotný listopad 89 byl velmi euforický, ale byly momenty, kdy jsem si říkala, tak tohle už ne.

Kdy?

Když se na balkonu Melantrichu vedle Kryla objevil Gott. Myslím, že po Antichartě tam neměl co dělat. Vím a mnohokrát jsem slyšela a četla, proč se tak ze strany organizátorů stalo, ale já se s tím prostě neztotožňuji, kromě toho je trocha sebereflexe v takovém případě určitě namístě.

SIMONA BOHATÁ (56)

- Narodila se v Praze.
- Debutovala až po padesátce knihou Máňa a ti druzí, která vyšla v nakladatelství Plus. Následovaly povídky Všichni sou trapný, na konci loňského roku jí v Hostu vyšel Klikař Beny.
- Je autorkou písňových textů.
- Žije u Jindřichova Hradce.
- Píše pokračování knihy o babičce Máně nazvané S Máňou v zádech.

si vymazala ze života výlohy obchodů, koncerty i cestování. Jenže s dětmi to jde velmi těžko. Po mateřské jsem se vrátila do Národní knihovny a odtud jsem musela, ač velmi nerada, odejít, důvodem byly peníze. Jako zapisovatelka inzerce ve Zlatých stránkách jsem rázem měla čtyřikrát tolik. Potom jsem už plula soukromými firmami.

Jak jste zakotvila u Jindřichova Hradce, kde teď žijete?

Koupili jsme dům, který nám sloužil pár let jako chalupa. Nakonec jsme se přestěhovali natrvalo a dnes tu provozujeme designovou dílnu. Já navíc působím jako pracovní asistentka dospělých osob s mentálním postižením a práce mě moc baví.

Klikař Beny je plný chlapů, ale ženských je ve vašem románu pomálu. Jak to?

Muži v knize jsou sólisté, kteří vyznávají nezávislost a tím jsou si blízcí. Ženy v jejich životech hrají jen dočasné role a myslím, že si ten odstup od nich udržují vědomě, protože vědí, že vazba na ženu je změna, které ani jeden z nich není schopen, a to mi od nich připadá fér. Žijí si svůj život a je jim lhostejné, jak se to jeví jiným. Konečně – nemusí se nám to líbit, hlavně je, že se to líbí jim. ●